

Motion till riksdagen 2020/21:3192

av Jonas Sjöstedt m.fl. (V)

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Anslagsfördelning

**Tabell 1 Anslagsförslag 2021 för utgiftsområde 18 Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik**

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Bostadspolitisk utveckling	20 600	±0
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	12 500	±0
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43 000	±0
1:4 Boverket	342 583	1 500 000
1:5 Statens geotekniska institut	55 328	±0
1:6 Lantmäteriet	669 014	±0
1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	955 000	1 000 000
1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och	3 150 000	2 000 000

	bostäder för studerande		
1:9	Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	20 000	±0
1:10	Innovativt och hållbart byggande	37 000	±0
2:1	Konsumentverket	169 689	75 000
2:2	Allmänna reklamationsnämnden	52 148	3 000
2:3	Fastighetsmäklarinspektionen	29 884	±0
2:4	Åtgärder på konsumentområdet	17 559	4 000
2:5	Bidrag till miljömärkning av produkter	4 374	±0
99:1	Statliga topplån för byggande av hyresrätter	±0	200 000
99:2	Investerings- och upprustningsstöd för idrottsanläggningar	±0	500 000
99:3	Klimatsmart stadsplanering	±0	100 000
Summa		5 578 679	5 382 000

Inledning

Coronapandemin har slagit hårt mot svensk ekonomi. Samtidigt finns sedan länge omfattande behov av investeringar inom samhällsplanering, bostadsförsörjning och bostadsbyggande. Fler bostäder behöver byggas, det befintliga flerbostadsbeståndet behöver rustas upp och klimatanpassas och samhället behöver tillgängliggöras så att alla medborgare inkluderas. För att stimulera ekonomin och genomföra nödvändiga satsningar behöver staten göra omfattande investeringar. Vänsterpartiet kan konstatera att regeringen inte gör de investeringar som krävs inom samhällsplanering, bostadsförsörjning och bostadsbyggande. I det följande redogör vi för våra satsningar på utgiftsområde 18.

Anslag 1:4 Boverket

Enligt regeringens förslag tillförs Boverket 342 miljoner kronor 2021. Vänsterpartiet föreslår att anslaget utökas med 1,5 miljarder kronor jämfört med regeringen 2021. Ökningen av anslaget ska användas till två nya stöd som Boverket får i uppdrag att administrera.

Tillgänglighetsstöd

Vårt samhälle behöver bli mer tillgängligt. Det gäller bl.a. tillgången till möteslokaler, badplatser, lekplatser, offentliga rum, idrottsytor, parker, naturområden, kulturlokaler m.m. I dessa tider behöver vi också investera för att stimulera ekonomin så att fler jobb skapas och klimatpåverkan minskas. I det sammanhanget är det rimligt att det finns ett

särskilt stöd för tillgänglighetsanpassning. Kommuner ska ha planer för hur de ska tillgänglighetsanpassa kommunen och arbeta med eller vilja utveckla sitt arbete för tillgänglighet. Arbetet ska ske i dialog med handikapprörelsen.

Moderna städer och samhällen bör utformas och utvecklas utifrån universell design. Det skulle leda till ett mer tillgängligt samhälle för oss alla, förebygga och skjuta upp andra insatser som annars skulle behövas. Det kan handla om att äldre får lättare att hålla sina förmågor vid liv, att de kan klara sig bättre själva i längre utsträckning, att barnfamiljer får större livsutrymme och möjligheter till ett rikare liv men framför allt skulle det innebära att människor med funktionsvariationer skulle få tillgång till samhället på mer likvärdiga villkor. Bättre möjligheter till ett självständigare liv, arbete, rikare fritid, större tillgång till det gemensamma livsutrymmet, bättre hälsa såväl fysiskt som psykiskt. Det handlar om vilket samhälle vi vill leva i tillsammans, om värdighet, demokrati och levnadsvillkor. Därför föreslår vi att ett tillgänglighetstöd införs 2021. Syftet är att stimulera fram ett mer tillgängligt samhälle, samtidigt som satsningen innebär en välbehövlig stimulans av ekonomin under den pågående krisen. Projekt som redan planerats och initierats ska kunna ansöka, men framför allt vill vi att nya ansökningar ska komma in. Vi vill att det ska synas i samhället att vi lever här tillsammans. För detta ändamål avsätter vi 1 miljard kronor per år.

Stöd till lekparker, parklekar och spontanidrott

Det offentliga rummet ska inkludera barn och unga. Det innebär bl.a. att det måste finnas tillgång till ickekommersiella mötesplatser i närmiljön oavsett var man bor. Det kan handla om attraktiva lekplatser, bemannade parklekar med pedagogisk verksamhet eller om ytor för olika typer av spontanidrott. Det är viktigt att planeringen utgår både från flickor och pojkars intressen. Vänsterpartiet föreslår därför ett stöd i form av en pott som kommunerna kan söka pengar från för investeringar i lekparker, parklekar och ytor för spontanidrott. För att få ta del av stödet måste man uppnå krav på tillgänglighet. Det ska också göras en konsekvensanalys utifrån tydliga jämställdhetsmål. Vi avsätter 500 miljoner kronor per år för detta ändamål.

Anslag 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer

Stora delar av det svenska flerbostadshusbeståndet är i behov av upprustning och energieffektivisering. För 140 000 lägenheter är renoveringsbehovet akut enligt en rapport från det statliga forskningsinstitutet RISE. Kostnaderna är omfattande. Enligt Sveriges Allmännyttas krav krävs upp emot 165 miljarder kronor för att åtgärda akuta tekniska brister och anpassa bostäderna till moderna krav på tillgänglighet och energiprestanda. Enligt Boverkets beräkningar uppskattas kostnaderna till mellan 300 och 500 miljarder kronor. För att genomföra nödvändiga renoveringar och energieffektiviseringar behöver staten ta ett finansiellt ansvar.

Under förra mandatperioden införde Vänsterpartiet och regeringen ett stöd för renovering och energieffektivisering av flerbostadshus. Stödet utvecklades efter riksdagens beslut om statens budget för 2019. Vänsterpartiet välkomnar därför regeringens förslag om att tillföra medel till ett nytt stöd för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus. Enligt regeringens förslag ska stödet omfatta 900 miljoner kronor 2021.

Mot bakgrund av de omfattande behoven av renovering och energieffektivisering i det svenska flerbostadshusbeståndet bör stödet utökas. Ett utökat stöd bidrar även till att stimulera ekonomin och skapa jobb. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget med 1 miljard kronor jämfört med regeringen 2021. Utformningen av stödet bör ta hänsyn till Riksrevisionens rekommendationer i syfte att göra stödet mer ändamålsenligt (RiR 2019:25).

Anslag 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Det råder bostadsbrist i en majoritet av landets kommuner. Bristen på hyresrätter med rimliga hyror är särskilt stor. Enligt Boverket behöver det byggas 640 000 nya bostäder under tioårsperioden 2018–2027, dvs. 64 000 nya bostäder per år i genomsnitt. Minst hälften av dessa bör, enligt vår mening, vara hyresrätter med rimliga hyror. För att dessa bostäder ska kunna byggas behöver staten ta ett större ansvar för finansieringen.

Under förra mandatperioden införde Vänsterpartiet och regeringen ett investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande. Totalt har drygt 12 miljarder kronor beviljats för uppförande av ca 35 800 bostäder sedan stödet infördes.

För att minska risken för fallande bostadsinvesteringar och minskad sysselsättning inom byggbranschen föreslår regeringen en förstärkning av investeringsstödet så att planerade projekt kan fullföljas och nya byggprojekt kan bli verklighet. Regeringen utökar därmed stödet till 3 150 miljoner 2021.

Vänsterpartiet välkomnar att regeringen tillför medel till investeringsstödet men kan samtidigt konstatera att det inte är tillräckligt. För att möta konjunkturnedgången, upprätthålla en hög byggtakt och minska bostadsbristen bör stödet utökas ytterligare. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget med 2 miljarder kronor jämfört med regeringens förslag 2021.

Nytt anslag: Statliga topplån för byggande av hyresrätter

För att bygga de bostäder som främst behövs, dvs. hyresrätter med rimliga hyror, måste staten ta ett större ansvar för finansieringen. Enbart investeringsstöd räcker inte. För att ytterligare stimulera byggandet av hyresbostäder, i synnerhet under rådande konjunkturläge, bör staten ta över delar av risken för hyresrättens finansiering genom att erbjuda topplån med låg ränta som ersätter större delen av det egna kapitalet för byggbolagen. Med statligt utfärdat topplån på 25 procent av investeringen återstår 5 procent för investeraren att skjuta till. Resterande 70 procent ska som idag finansieras av banksektorn. Därmed ges även fler aktörer möjlighet att ta sig in på marknaden vilket stärker konkurrensen i byggbranschen.

Vänsterpartiet föreslår därför att ett system med statliga topplån inrättas. Förslaget innebär en ökad upplåning för staten på motsvarande 10 miljarder kronor 2021. Över tid ska systemet skalas upp och statens upplåning utökas. Schablonkostnaden för detta beräknas till 200 miljoner kronor 2021. Kostnaden som avses är räntekostnad och viss täckning av kapitalförluster.

Nytt anslag: Investerings- och upprustningsstöd för idrottsanläggningar

I dag råder det brist på idrottsanläggningar i många kommuner. Ett stort antal befintliga anläggningar är dessutom i behov av upprustning. Investerings- och renoveringskostnaderna är ofta mycket stora. Alla kommuner har inte råd att bygga nya

och renovera gamla idrottsanläggningar. Det drabbar idrottsrörelsen, i synnerhet barn- och ungdomsidrotten, och riskerar att förstärka ojämlikheten inom idrotten.

För att åstadkomma en jämlik och rättvis tillgång till idrottsanläggningar i hela landet, oberoende av vilken kommun man bor i, bör staten ta ett större ansvar för finansieringen. En statlig satsning på nyproduktion och upprustning av idrottsanläggningar bidrar även till att dämpa konjunkturedgången och skapa jobb i bygg- och anläggningssektorn, vilket i sin tur bidrar till sysselsättning i andra branscher. Vänsterpartiet föreslår därför att ett nytt investerings- och upprustningsstöd för idrottsanläggningar inrättas. Vi föreslår att anslaget uppgår till 500 miljoner kronor 2021.

Nytt anslag: Klimatsmart stadsplanering

Vänsterpartiet vill se klimatsmarta stadsdelar där man rustar hus att vara mer klimatsmarta, väljer grön el, gör gatorna bilfria och startar odlingar till området och liknande. Det gör våra städer mer hållbara och skapar förutsättningar för var och en att tillsammans kunna bidra till omställningen. Vi vill se en satsning i form av en pott för försöksverksamhet där olika aktörer får söka stöd för sina projekt. Aktörerna kan vara kommuner och kommunala bostadsbolag, intresseföreningar och privata aktörer som är involverade i byggprojekt som syftar till att bygga hela stadsdelar. För detta ändamål föreslår vi ett nytt anslag och avsätter 100 miljoner kronor år 2021, 200 miljoner kronor 2022 och 300 miljoner kronor år 2023.

Anslag 2:1 Konsumentverket

För att garantera alla människors tillgång till god konsumentvägledning vill vi att fler kommuner ska ha tillgång till konsumentvägledning. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget i jämförelse med regeringens förslag med 75 miljoner till stöd till förstärkning av konsumentvägledar- och skuldrådgivarverksamheterna i kommunerna. Vid användning av stödet till anställning krävs 50 procents medfinansiering av kommunerna.

Anslag 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Trycket på Allmänna reklamationsnämnden har varit stort redan innan coronakrisen, nu i samband med krisen har det skett en väldigt stor ökning av antalet ärenden vilket gjort att handläggningstiden ökat markant. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget med 3 miljoner mer än regeringen.

Anslag 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Det är viktigare än någonsin att stödja organisationer som ger stöd och information om konsumtion. Organisationer som arbetar med konsumentfrågor har en stor del av sin finansiering via det statliga stödet. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget med 4 miljoner kronor 2021.

Jonas Sjöstedt (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Maj Karlsson (V)

Håkan Svenneling (V)

Momodou Malcolm Jallow (V)

Tony Haddou (V)

Karin Rågsjö (V)

Jessica Wetterling (V)